سیپاره و مەشق

بۆ فێربوونی خوێندنەوەی قورئان

ا ب ت ث ج ح خ
د ذ ر ز س
ش ص ض ط ظ
ع غ ف ق ك

باشترین دیاری یە بۆ منداڵەکەت .. فێری بکە

دانانی .. محمد هاوەمەند

١٤٢١ك - ٢٠٠٠ز

هەولێر : چاپخانەی منارە (٥٠٩٩)

بسم الله الرحمن الرحيم

خيركم من تعلم القرآن وعلمه

دایك و باوكی بەسۆز و بەرێز .. ✿

بۆئەوەی سەركەوتووبیت لەفێركردنی رۆڵكەت پێویستە بزانی كە ئەو منداڵە لەچ ئاستێكەو توانای وەرگرتنی چەندەو بەئارام بیت لەگەڵیدا ، بۆ نمونە ئەگەر رۆژی یەكەم توانیێت دوو پیت فێربێت وەك (أ- ب) بۆ رۆژی دووەم بۆی بكە بە چوار پیت (أ – ب – ت – پ... هتد) ، وەهەر شتێك كە فێریُ پێویستە رۆژانە پێی دووبارە بكەیتەوە ، هەوڵ بدە لەتەختە رەش یان لەپەرِێك بەشێوەیەكی گەورە كرایی بۆی بنووسی و پیشانی بدەی .

بەهیوای كارامەیی و لێزانیت .

✿ مەبەست لەمانە چیە ؟

١- حینجە / لێكدانی پیتەكان بۆ خوێندنەوەی ووشەكان .

٢ سیپارە / كۆكردنەوەی چەند زانیاریەكی سەرەتایی لەچەند لاپەرِەیەكدا .

٣ مەشق (تدریب) / فێربوون پێویستی بەئارامی و چالاكی و ماندی بوون هەیە .

پێشەکی

سوپاس بۆ خوای گەورە کە قورئانی بۆ خەڵك ئاسان کرد ، درودو سەلام بەرزێ بۆ سەر گیانی محمدﷺ کەهانمان دەدات بۆ ئەوەی فێری قورئان بین و پەیڕەوی بکەین .

خوێنەری بەرێز : ئەم نامیلکەیەی بەردەستت شتێکی نوێ نییە بریتییە لەشێوازی فێر بوون بۆ خوێندنەوەی قورئان بەرێگەی (حینجە) (الطريقة التركيبية أو الطريقة الجزئية) بەلام ئەوەی نوێیە لێرەدا کەکۆکردنەوەو دارشتنی ئەوزانیاری یە سەرتاییانە بەم شێوەیە شتێکی نەبینراوە لە پەرتووکخانەکان کەزۆر ئاسانی تیادا کراوە بەتایبەتی لەشێوازی خوێندنەوەکەدا کەرێگەی فێرکردنیش نیشان دەدات .

دیاریە بۆ ئەو دایك و باوکانەی کەدەیانەوێ بەزوویی منداڵەکانیان فێرە خوێندنەوەی قورئان بکەن و تا وەکو منداڵەکانیان بۆ خۆیان و میللەتەکەیان سودبەخش و بەرەوشت و رەفتار جوان بن خۆیشیان بەسایەی منداڵەکانیان لەدوارۆژدا تاجی زێرین لەسەر بنێن ، وەیارمەتی دەرێکی باشە بۆ هەموو ئەو براو خوشکە نەخوێندەوارانەی کە لەکاتی خۆیدا لەبەر هەر هۆیەك بوو بێت نەیان توانیوە بخوێنن ، کەبێگومان پاش فێربوونی ئەم چەند لاپەرەیە بەیارمەتی خوا بۆ خۆیان دەتوانن خۆیان فێرە خوێندنەوەی قورئان بکەن.

ئەوەی هانی دام بۆ ئامادەکردنی ئەم چەند لاپەڕیە چەند خاڵێك بوو لەوانە کاتێك کەتازە دامەزرابووم بەمامۆستا لەیەکێك لەگوندەکان زۆر لەو خەڵکە بەرێزەی وێ بە پەرۆشەوە داوایان دەکرد کە فێری خوێندنەوەی قورئانیان بکەم بەلام لەبەر ئەوەی هیچ زانیاریەکی سەرەتاییان نەبوو دەربارەی پیت و نیشانەکان وەنامیلکەیەکی بەم شێوە لەبەردەست نەبوو بۆیە فێرکردنیان زۆر ئاسان نەبوو، ساڵێکیش لەیەکێك لەقوتابخانەکان لەوانەی عەرەبی هەندێك لەو قوتابیانەی کە لە پۆلی چوارەم دەرچووبوون بۆ پێنج خوێندنەوەیان باش نەبوو جا کە سەرنج درا یەك لەهۆیەکان ئەوە بوو شارەزای پیت و نیشانەکان نەبوون چونکە مامۆستاکەیان تەنها رێگای نوێ ی خوێندنەوەی بەکارهێنا بوو، دیارە وا باشترە مامۆستا لەسەرەتای دەوام بۆ ماوەی دوو هەفتە هەردوو رێگای کۆن و نوێ ی خوێندنەوە بەیەکەوە بەکاربهێنێ بەتایبەتی لە پۆلی چوارەمدا قوتابیەکان لەنوێ پیت و نیشانەکانی زمانی عەرەبی وەردەگرن ، کەدەبوایە بەرپرسانی پەروەردە بیرێك بکەنەوە لەدانانی پەیڕەوێکی بەم شێوە لە پۆلی سێیەمی سەرەتایی چونکە قوتابی بەرێگای نوێ(الطريقة التحليلية الكلية) (تەنها خوێندنەوەو ووتنەوەی ووشەو رستەکان پێش ناسینی دەنگ و ناوی پیت و نیشانەکان) بناغەیان نابێت ماوەیەکی زۆری پێدەچێت تا شارەزا دەبن کەهەندێکیان تەنها لەبەر دەکەن ، بۆیە دەبینین زۆربەی هەرە زۆری مامۆستایانی پۆلی یەکەمی سەرەتایی لەوانەی (ئەلف و بێ ی کوردی) لەگەڵ رێگای نوێ رێگای (حینجە) ش بەکار دەهێنن ، خاڵێکی تر ئەوە بوو سەرنجم دا لەچەند قوتابیەك کە (جزء عم) یان لەبەر بوو بەلام ووشەکانیان نەدەناسی ، وەئاشتی کردنەوە ئەنجام بۆ دوو هۆیەی پۆلی چوارەمی سەرەتایی لەوانەی پەروەردەی ئیسلامی ئەو هۆیەی کەرێگای حینجەو رێگای نوێی خوێندنەوە بەیەکەوە تێدا بەکارهاتبوو زۆر زۆر سەرکەوتووتربوون لەو هۆبەیەی کەتەنها رێگای (تەحلیلی) بەکار هێناوە ، بۆیە هەستام بەدانانی ئەم نامیلکەیە بەو هیوایەی کەزەوقێکی خوا پەرستی لەدڵی منداڵان دروست بکات و ببێتە رێبەرێك و نیشاندەرێك بۆ زیاتر گرنگی دان بەلایەنی پەروەردەو فێرکردنی منداڵ چونکە گرنگی دان بە منداڵ گرنگی دانە بە داهاتووی میللەت ، داواکارم لەخوای گەورە کە دوا رۆژمان پێی روناك بێت و ببێتە (صدقة جارية) بۆم .

﴿ الحروف الهجائية ﴾[1]

رسم الحرف	اسم الحرف	رسم الحرف	اسم الحرف
ء	همزة	ص. ض	صادْ. ضادْ
ا	ألفْ	ط. ظ	طاءْ. ظاءْ
ب. ت. ث	باءْ. تاءْ. ثاءْ	ع. غ	عينْ. غينْ
ج. ح. خ	جيمْ. حاءْ. خاءْ	ف. ق	فاءْ. قافْ
د. ذ	دالْ. ذالْ	ك. ل	كافْ. لامْ
ر. ز	راءْ. زايْ	م. ن	ميمْ. نونْ
س. ش	سينْ. شينْ	ه. و. ي	هاءْ. واو. ياءْ

---

(١) پیتەکانی هیجاء و نیشانەکان لەم نامیلکەدا بەگشتی ناوەکانیان بەشێوازی کوردی نوسراوە بۆ نموونە : (باء) کراوە بە (بێ) (تاء) کراوە بە (تێ) ... هتد ، وە نیشانەکان فەتحە کراوە بەلەسەر ، کەسرەۃ بەلەژێر ... هتد کە بۆ هەر وانەیەك ڕێگای فێرکردن و نمونەشی بۆ هێنراوە ، بۆیە لەم لاپەرەدا پیتەکان بەناوی ئەصلی خۆیان نووسراوە بۆ ئەوەی سەربەست بیت لەناو هێنانی پیت و نیشانەکان بەو شێوەی دەتەوێ وەبزانی هیچ جیاوازیەك نی‌یە لەچۆنیەتی ناوهێنانیان و بە هەر جۆرێکیان بخوێنرێ هیچ لەمەبەستەکە تێك نادات و ڕاستە وە لەبەر ئەوەی لەقوتابخانە وا ڕاسترە کە ناوەکان وەك و خۆی بخوێنرێ.

بۆیە ئاماژە کراوە بۆ چۆنیەتی فێر کردن بەناوی ئەصلی (حەرف و حەرکاتەکان) هەروەك ئەم نمونانەی خوارەوە :

أ – ئەلف فەتحە (ئە) ، بِ – باء کەسرە (بی) ، تُ– تاء ضمة (تو) ، ثْ – ثاء سکون (ث)، حً – حاً تنوین فتحة (حەن)، زٌ -- زای تنوین ضمة (زون) ...الخ

فأيٍّ / فاء فتحە (فە) ، ئەلف فەتحە (ئە) (فەئە) یاء فتحة (یە) شەددە هەیە)(فەئەییە).

وانەی یەکەم

....

پیتەکانی هیجائی[1]

فێربوونی پیتەکان و لەبەرکردنیان

أ	ب	ت	ث
ئەلف	بێ	تێ	ثێ
ج	ح	خ	د
جیم	حێ	خێ	دال
ذ	ر	ز	س
ذال	ڕێ	زێ	سین
ش	ص	ض	ط
شین	صاد	ضاد	طێ
ظ	ع	غ	ف
ظێ	عەین	غەین	فێ
ق	ك	ل	م
قاف	كاف	لام	میم
ن	ە	و	ي
نون	هێ	واو	یێ

(١) خوێندنەوەی پیتەکان بەم شێوەیە یان بەناوی ئەصلی خۆیان هیچ لەمەبەستەکە ناگۆڕێت و هەڵە نییە ، ئەوەی حەز بکات دەتوانێ بەناوی ئەصلی خۆیان بیان خوێنێتەوە .

﴿ نیشانه جوڵاوەکان ﴾

١- الفتحة .. ٢- الكسرة ٣- الضمة .

سەرنج : ١- (فەتحە) لێوەكان لەكاتی دەربڕینی بەكراوەیی دەبینرێ بۆیە بە (مفتوح) واتە كراوە ناو نراوە ، بڵێ (ئە ، بە ، تە ...) سەرنج بدە.

٢-(كەسرە) ئەگەر لێوەكان لەسەریەك بێت ئەوا لەكاتی دەربڕینی پیتێك كەكەسرەی لەژێرە لەسەریەك لادەكەون و دەمیش كەمێك بەرەو خوار دەڕوات واتە خوار دەبێت بۆیە بە (مەكسور) واتە شكاوەناونراوە بڵێ(ئی ، بی ، تی ...) سەرنج بدە .

٣- (الضمة) لەكاتی دەربڕینی پیتێك كە (ضمة) ی لەسەر بێت لێوەكان دەگەیەنرێتە یەك و خڕ دەبنەوە ، بڵێ (ئو ، بو ، تو ...) سەرنج بدە بۆیە بە (مضموم) واتە لكێنراو ناو نراوە .

تێبینی :

١- لەكاتی ڕاوەستان لەسەر فەتحەو كەسرەو ضمة دەیگۆڕین بۆ سكون حَسَد – حَسَدْ ، خَنَّاسِ– خَنَّاسْ ، ثَرِيَةً– ثَرِيةْ .

٢- ءُ ، ءَ ، ءِ بخرێتە سەر (ی ، و) تەنها هەمزەكە دەخوێنرێتەوە (بەنیشانەوە) وەك : مؤمن - مُئمِنْ ، قُرِئَ - قُرِءَ ، يُبْدِئُ -يُبْدِءُ .

﴿ السكون ﴾

تێبینی:

١- سكون : بەمانای ڕاوەستان دێت كە (فەتحەو كەسرەو ضمة) دەرنابڕێت لەم شوێنەدا ، وەبەدژی ئەو سێ نیشانە دادەنرێت .

٢- لەكاتی خوێندنەوەی ئەم پیتانەی زمەی لەسەرە نابێت بیكەیت بەدوو پیت هەرچەندە دەربڕینی بەم شێوە ئاسانتر بێت چونكە هەڵەیە ، وەك : بڵێ ی (بْ) بێ زەنە (بئ) ، (نْ) نون زەنە (نئ) بەڵكو ڕاستییەكەی ئەوەیە كەتەنها دەنگی پیتەكە بڵێ ی وەك : (بْ) بێ زەنە (ب) (نْ) نون زەنە (ن).

٣- دانانی سەرە حائیكی بچوك (ـ) لەسەر هەرپیتێك مانای سكون دەگەیەنێت بەشێوەیەكی زۆر ئاشكرا كە زمان تێیدا ڕادەوەستێت ، بەلام دانانی سفرێكی خڕبووەی ناوبۆش ( ) لەسەر حەرف عیللە ئەوە دەگەیەنێت كە پیتەكەی ژێری ناخوێنرێتەوە نەلەوەستان و نەلەوەصل وەك:

كُلُوا۟ بِأَيْي۟دٍ نَّبَإِى۟ ٱلْمُرْسَلِينَ فَأُو۟لَـٰٓئِكَ وەدانانی سفرێكی

درێژكراوەی ناو بۆش ( ) لەسەر ئەلفێك كە لەدوای جوڵاوەكان (متحرك) هەبێت زیاتر مانای وەصل دەگەیەنێت نەك ڕاوەستان وەك : لَّـٰكِنَّا۠ هُوَ ٱللَّهُ رَبِّى فَأَنَا۠ أَوَّلُ ٱلْعَـٰبِدِينَ أَنَا۠ نَذِيرٌ مُّبِينٌ

٤-(ة) تای مەربوتە لەكاتی ڕاوەستان بەهائێكی ساكین دەخوێنرێتەوە شجرة – شجرهْ ، نظرة – نظرهْ

﴿ الفتحة ﴾

وانەی دووەم

بەکوردی پێی دەڵێن لەسەر   دەنگی (ئە) ی هەیە

أَ	بَ	تَ	ثَ	جَ	حَ	خَ
دَ	ذَ	رَ	زَ	سَ	شَ	صَ
ضَ	طَ	ظَ	عَ	غَ	فَ	قَ
كَ	لَ	مَ	نَ	هَـ	وَ	ىَ

أ– ئەلف لەسەر (ئە) . بَ – بێ لەسەر (بە) تَ – تێ لەسەر (تە)..

جَ – جیم لەسەر (جە) . حَ – حێ لەسەر (حە) خَ لەسەر(خە)..

شێوازی خوێندن

أمَرَ / ئەلف لەسەر(ئە) میم لەسەر (مە) - (ئەمە) رێ لەسەر (رە) (ئەمەرە).

﴿مەشق و خۆراهێنان ﴾

بَعَثَ	جمَعَ	حَشَرَ	ختَمَ	شَرَعَ
رَفَضَ	زَعَمَ	ضَرَبَ	طَمَعَ	ظَلَمَ
عَبَثَ	غَفَرَ	كَفَـرَ	لَعَنَ	هَلَكَ

شەدە چی‌یە ؟ ئەم نیشانەیەیە (ّ) کە لەقورئان دا هەیە ، کەنیشانەی تێك هەڵکێشی پیتێکی ساکنە بەپیتێکی جوڵاوە کەدەبێت بەیەك پیتی شەدە دار کە دەربڕینەکەی دەبێت بەهێز بێت .

واتای چی یە ؟ بەواتای توند کردن دێت ئەمەش بەگوێرەی شوێنی دەرچونی پیتەکان دەگۆڕێ کەلەهەندێك پیت دەنگەکەی بەند دەکات و لەهەندێکی تردا دەنگی پیتەکە گران دەکات وەلەهەندێك پیت دا زمان دەگری بەگوێرەی بەشەکانی زمان ، بەواتایەکی تریش هەرپیتێك شەدەی لەسەر بێت لەبنەڕەتدا ئەم پیتە دوو پیتە کە پیتی یەکەم سکونی لەسەرە پاشان نیشانە جوڵاوەکانی (فەتحە ، کەسرە ، ضمة) لەدوایی دێت وە بۆ ئاسان کردن و کاتی فێر کردن دەتوانی بڵێی شەددە هەیە زمانمان دەگرین وەك لەم نمونانەی خوارەوە ..

رَبَّك - رَبْبكَ ، أشَدُّ - أشدْدُ ، حُرِّمَ - حُرْرِمَ
الضَّالِّين - الضضالْلين ، مُعَلِّمْ - مُعَلْلمْ ، مُعَلَّمٌ - مُعَلْلَمٌ

شێوازی خوێندن

أعَزَّ / ئەلف لەسەر (ئە) عەین لەسەر (عە) (ئەعە) زێ لەسەر (زە) شەدە هەیە زمانت دەگری (ئەعەززە) .

﴿ مەشق و خۆراهێنان ﴾

أعزَّ بدَّلَ تبسَّم جنَّتك حجَّ دمَّر

ذرَّأ زيَّن سوَّلَ شقَّ ضلَّ كفَّ

---

(١) ئەگەر لەسەر پیتێك راوەستی کە شەدەی لەسەر بێت ئەوا شەدەکە دەمێنێ و نیشانەکە لادەچێت وەك : اشَقُّ - أشَقّ . هَبُّ - هبّ

وانەی چوارەم

« الكسرة »

بەکوردی پێی دەڵێن لەژێر

دەنگی (ئی) هەیە

اِ	بِ	تِ	ثِ	جِ	حِ	خِ
دِ	ذِ	رِ	زِ	سِ	شِ	صِ
ضِ	طِ	ظِ	عِ	غِ	فِ	قِ
كِ	لِ	مِ	نِ	هـِ	وِ	ىِ

ا- ئەلف لەژێر (ئی) . ب ِ - بێ لەژێر (بی) ت ِ - تێ لەژێر (تی)..

ج - جیم لەژێر (جی) . ح ِ - حێ لەژێر (حی) خ ِ -خێ لەژێر(خی)..

شێوازی خوێندن أمِنَ / ئەلف لە[redacted]([redacted]) میم لەژێر (می) - (ئەمی) نون لەسەر (نە) (ئەمینە).

«مەشق و خۆراهێنان»

بَرِقَ	تَعِبَ	حَبِطَ	خَسِرَ	غَضِبَ
سَمِعَ	شَهِدَ	صَعِقَ	فَبِعِزَّتِكَ	قَبِلَ
كَمَثَلِ	لَبِثَ	نَضِجَ	وَرِثَ	يَرِثَ

وانەی پێنجەم

« الضمة »

بەکوردی پێی دەڵێن لەبەر

دەنگی (و) ی هەیە

اُ	بُ	تُ	ثُ	جُ	حُ	خُ
دُ	ذُ	رُ	زُ	سُ	شُ	صُ
ضُ	طُ	ظُ	عُ	غُ	فُ	قُ
كُ	لُ	مُ	نُ	هـُ	وُ	يُ

أ – ئەلف لەبەر (ئو) . بُ – بێ لەبەر (بو) تُ – تێ لەبەر (تو)..

جُ – جیم لەبەر (جو) . حُ – حێ لەبەر (حو) خُ –خێ لەبەر(خو)..

شێوازی خوێندن

خُلِقَ / خێ لەبەر(خو) لام لەژێر (لی) - (خولی) قاف لەسەر (قه) (خولیقه).

«مەشق و خۆراهێنان»

خُلِقَ	حُشِرَ	صُحُفُ	رُحِمَ	نُفِخَ
يُسَبِحُ	تَحِسُ	عُنُقِكَ	فُزِّعَ	ثُمَّ
شُحَّ	ضَعُفَ	كُتِبَ	وُضِعَ	ذُرِّيَةُ

وانەی شەشەم « السكون »

بەكوردی پێی دەڵێن زەنە

٥

أْ	بْ	تْ	ثْ	جْ	حْ	خْ
دْ	ذْ	رْ	زْ	سْ	شْ	صْ
ضْ	طْ	ظْ	عْ	غْ	فْ	قْ
كْ	لْ	مْ	نْ	هْ	وْ	یْ

أْ – ئەلف زەنە (ئـ) . بْ – بێ زەنە (ب) تْ – تێ زەنە (ت)..

جْ – جیم زەنە (ج) . حْ – حێ زەنە (ح) خْ – خێ زەنە(خ)..

شێوازی خوێندن

حَمْدُ / حێلەسەر (حە)میم زەنە (م)- (حەم) دال لەبەر دوو (حەمدو).

« مەشق و خۆراهێنان »

أُعِدَّتْ   تَسْتَطِع   خَصْخَصَ   وَيَبْصُطُ   غَيْبُ

فَتَبْهَتُهُمْ   لَأَحْتَنِكَنَّ   كَبُرَتْ   يُقْرِضُ   ذِكْرِ

ثَقُلَتْ   زَعَمْتُ   صِدْقْ   رَعْدْ   وَعْدْ

« پیتەکانی مەد »

١- ئەلف　　　٢- واو　　　٣- یا ء

مەد لەزمانەوانیدا : مەط لەزاراوەدا : مانای درێژ کردنەوەی دەنگە بەیەکێك لەپیتەکانی ، پیتەکانی سێیە (ئەلف ، واو ، یاء) ئەم سێ پیتە لەگەڵ ئەوەی نیشانەی (~) مەددیان لەسەر نیە بەڵام لەکاتی دەربڕینان درێژ بوونەوەیەکی ئاسایی لەدەنگی هەریەکێکیان دەبیسترێ بۆیە بەپیتەکانی مەد ناسراون ، وئەگەر نیشانەی (آ) مەددیان بکەوێتە سەر ئەوا درێژ تردەکرێتەوە ، بەڵام هەموو (ئەلف ، واو ، یاء) یك نابێتە پیتی مەد تەنها ئەو کاتە دەبێتە پیتی مەد کەمەرجی تایبەت هەبێت بۆ هەر یەکێکیان کە ئەمانەن ..

١-ئەلفەکە فەتحەی لەپێش بێت خۆشی ساکن بێت .

٢-واوەکە ضمةی لە پێش بێت خۆشی ساکن بێت .

٣-یائەکە کەسرەی لەپێش بێت خۆشی ساکن بێت .

بۆ نمونە : ئەم ووشەیە هەرسێ مەدی تێدا کۆبۆتەوە (نُوحِيهَا) .

تێبینی : *ا- لەوانەی (ئەلف) دا ..

١-کەیەکێك فێر دەکەی لەکاتی خوێندنەوەدا دەڵێ ی ئەلف هەیە فەتحە ناخوێنینەوە بۆ نمونە : (بَا) ناڵێی بێ لەسەر(بە)یەکسەردەڵێ ی بێ ئەلف(با) .

٢- لەکاتی خوێندنەوە ی پیتەکان بەئەلفیمەد یەکەم پیت کە ئەلفە هەمزەی لەگەڵە ئەویش بە ئەلف بخوێنەوە کە لەلاپەرە (٢١) کراوە بەوانەیەکی تایبەتیبەم جۆرە ا - ئەلف ئەلف(ئا) .

٣-ئەگەر ئەلفی مەد وەصل بکرێت ئەوا ئەلفەکە ناخوێنرێتەوە بۆنمونە :

إذا اتَّسَقَ - إذَ تَّسَقَ .. انا عابِدٌ - اذَ عابِدٌ.

*ب- لەوانەی (واو) دا ..١- بۆکاتی فێرکردن بلێ واو هەیە ضمة ناخوێنینەوە بۆ نمونە :لە (أو) ناڵێی ئەلف ضمة یەکسەر دەڵێی ئەلف واو (ئو) .

٢-ئەو ئەلفەی لەدوای واوی مەد بێت ناخوێنرێتەوە .. شرعوا - شرعو ..

٣-ئەگەر واوی مەد وەصل بکرێت ئەوا واوەکە ناخوێنرێتەوە .. لصالوا الجحيم - لصالُلجحيم . فتنوا المؤمنين - فتنُلمومين .

ج- لەوانەی یاو دا .

١-بۆکاتی فێر کردن دە ڵێی یاء هەیە کەسرە ناخوێنینەوە بۆ نمونە: (إِي) ناڵی ی ئەلف لەژێر یەکسەر دەڵێی ئەلف یێ (ئی).

٢-ئەگەر یائی مەد وەصل بکرێت ئەوا ناخوێنرێتەوە .في العقد - فِلْ عقد ..

« پیتەکانی مەد »

وانەی حەوتەم

أ ١-ئەلف ألِفْ

ءَ	ا	بَا	تَا	ثَا	جَا	حَا	خَا
دَا	ذَا	رَا	زَا	سَا	شَا	صَا	
ضَا	طَا	ظَا	عَا	غَا	فَا	قَا	
كَا	لَا	مَا	نَا	هَا	وَا	يَا	

ئا- ئەلف ئەلف (ئا) بَا- بێ ئەلف (با) تَا تێ ئەلف (تا). ......

جَا- جیم ئەلف (جا) - حَا -حێ ئەلف (حا) خَا -خێئەلف (خا)..

شێوازی خوێندن

تائِبْ/ ئەلف هەیە فەتحە ناخوێنینەوە، تێ ئەلف (تا) ئەلف لەژێر (ئی) (تائی) بێزەنە (ب) تائیب .

«مەشق و خۆراهێنان»

بَادِيَ	ثَابِتْ	جَانِبِ	حَاسِدْ	خَافَ
صَدَقَـٰتِكُم	يُضَـٰعِفُ	مَعَـٰيِشَ	ظَـٰهِـرَ	مَدَدْنَـٰهَا
طَـٰٓئِرٍ	تَـوَفَّنٰهُمُ	نَجۡوَىٰكُمۡ	هَـٰرُوتَ	يَـٰشُعَيۡبُ

وانەی هەشتەم

﴿ پیتەکانی مەد ﴾

و   ٢-واو   الواو

اُو	بُو	تُو	ثُو	جُو	حُو	خُو
دُو	ذُو	رُو	زُو	سُو	شُو	صُو
ضُو	طُو	ظُو	عُو	غُو	فُو	قُو
كُو	لُو	مُو	نُو	هُو	وُو	يُو

أُو- ئەلف واو (ئو) .بُو - بێ واو(بو) تُو- تێواو (تو) ...

جُو- جیم واو(جو)حُو - حێ واو (حو) خُو - خێ واو (خو)..

شێوازی خوێندن

يُونُسَ/ واو هەیە ضمة ناخوێنینەوە .یێ واو (یو) نون زمنە (ن) (یون) سین لەسەر سە (یونسە) .

﴿مەشق و خۆراهێنان﴾

يَبْعَثُونْ	يَنْحِتُونَ	يَقُصُونَ	يَعْمَهُونَ	مَأْجُوجْ
يَسْتَغْفِرُونَ	يَتَوَكَّلُونَ	يَفْرَحُونَ	يُجْزُونَ	فَجاسُوا
كَذَبُوكَ	يَمْشُونَ	يَخوضُونَ	نائِمُونَ	تَهِنُوا

« پیتەکانی مەد »

وانەی نۆیەم

بـ ٣-یٚ الیاء

اِی	بِی	تِی	ثِی	جِی	حِی	خِی
دِی	ذِی	رِی	زِی	سِی	شِی	صِی
ضِیـ	طِیـ	ظِیـ	عِیـ	غِیـ	فِیـ	قِیـ
کِیـ	لِیـ	مِیـ	نِیـ	هِیـ	وِیـ	یِیـ

اِی– ئەلف یێ (ئی) .بِی – بێ یێ(بی) تِی– تێیێ (تی) ...

جِیـ– جیم یێ(جی)حِیـ – حێ یێ (حی)خِیـ – خێ یێ (خی)..

شێوازی خوێندن

رَاشِی/ ئەلف هەیە فتحة ناخوێنینەوە .ڕێئەلف (را) یاء هەیە کەسەرە ناخوێنینەوە ، شێن یێ شی (راشی) .

«مەشق و خۆراهێنان»

اَنْصَارِی	اَخِی	قَوْمِی	یُزَکِی	یَهْدِی
فَسَوِیك	نُنَجِیكَ	جَحِیمْ	نَضِیدْ	مَکِینْ
جَاثِی	اَعْصِی	نَقْضِی	یَجْزِی	رواسِی

﴿ تنوين ﴾

١- تنوين فتحة ٢ -تنوين كسرة ٣- تنوين ضمة

تنوين : نونێکی ساکنه (نْ) بەکۆتایی ناو یان هەرووشەکیەوە دەنووسێت ، کە بە قسەو وەصل دەوترێ ، بەلام بەنووسین بەدیار ناکەوێ ، پێشی چ نیشانەیەك بێت دەبێت بە دوو ، واتە هەریەکێك لە (َ ، ِ ، ُ) دەگۆرێ بۆ(ً ، ٍ ، ٌ) بۆ نمونە :

رسولَنْ - رسولاً ، رسولِنْ - رسولٍ ، رسولُنْ - رسولٌ .

تێبینی :

١- زۆربەی تەنوین فەتحەکان ئەلفی پێوەیە (ا) کەلەکاتی راوەستان تەنوینەکە فرێ دەدرێ و ئەلفەکەی دوایی دەخوێنرێتەوە وەك: **لباساً - لباسا ، اوتاداً - اوتادا ، سمياً - سميا** . لەهەندێك ووشە تەنوین فەتحە دەخرێتە سەر یائێکی نەخوێنراوە (يً) کەلەکاتی راوەستان بەفەتحەیەکی درێژ دەخوێنرێتەوە وەك : **طوىً -طوا** ، وە ئەگەر تەنوین فەتحە لەسەر هەمزە بوو بەلام ئەلفی پێوە نەبوو ئەوا لەکاتی راوەستان دەبێتە **ئەلف ماءً - ماءا ، فداءً - فداءا** .

٢- لەکاتی راوەستان لەسەر تەنوین کەسرەو تەنوین ضمة بەسکون دەیخوێنینەوە ..

غلٍ - غلٌ ، مطوياتٌ - مطوياتْ .

٣-لەکاتی راوەستان (ةً ، ةٍ ، ةٌ) دەگۆرێ بۆ هائێکی ساکن (هْ)

حفدةً - حفده ، امةٍ - امه ، وازرةٌ - وازرهْ .

٤-تەنوین پێش ئەلفی وەصل دەتوانرێ بەنونێکی مەکسور بخوێنرێتەوە وەك:

لهواً انفضوا - لَهْوَنِ نفضو . عادٌ المرسلين - عادُنِ لمُرسَلينْ . علَقٍ ( ) اقرأ - علَقِ نِ قرأ . قُلْ هوالله احدٌ ( ) الله الصمد - قُلْ هو الله احَدُنِ للاهو ....

**

وانەی دەیەم

﴿ تنوين فتحة ﴾

دوو لەسەر

دەنگی (ئەن) ی هەیە

ءً ا بًا تًا ثًا جًا حًا خًا

دًا ذًا رًا زًا سًا شًا صًا

ضًا طًا ظًا عًا غًا فًا قًا

كالًا مًا نًا هًا وًا يًا

أ- ئەلف دوو لەسەر (ئەن) . بًا بێ دوو لەسەر (بەن) تًا تێ دوو لەسەر .. جًا جیم دوو لەسەر (جەن) . حًا حێ دوو لەسەر (حەن) خًا دوو لەسەر..

شێوازی خوێندن

كُرْدِيًا / كاف لەبەر (كو) رێ زەنە (ر) (كور) ، دال لەژێر(دی) (كوردی) یێ دوو لەسەر (یەن) شەدە هەیە (كوردیەن) .

﴿مەشق و خۆراهێنان﴾

دُعَاءً	حِجَابًا	حِجَارَةً	سِراجًا	أخًا
صَرْصَرًا	وَعدًا	فَوزًا	نفسًا	إذًا
زَرْعًا	سائِغًا	مَمْلوكًا	حَلالًا	مُسلمًا

« تنوين كسرة »

دوو لەژێر

دەنگی (نین) ی هەیە

أٍ	بٍ	تٍ	ثٍ	جٍ	حٍ	خٍ
دٍ	ذٍ	رٍ	زٍ	سٍ	شٍ	صٍ
ضٍ	طٍ	ظٍ	عٍ	غٍ	فٍ	قٍ
كٍ	لٍ	مٍ	نٍ	هٍ	وٍ	يٍ

إٍ – ئەلف دوو لەژێر(ئین) . بٍ – بێ دوو لەژێر(بین) تٍ – تێ دوو لەژێر..

جٍ – جیم دوو لەژێر(جین) . حٍ – حێ دوو لەژێر(حین) خٍ – خێ دوو لەژێر..

شێوازی خوێندن

تُرْكِيٍّ ٍ / تێ لەبەر (تو) ڕێ زەنە (ر) (تور) ، كاف لەژێر(کی) (تورکی) یێ دوو لەژێر(ین) شەدە هەیە (تورکی‌ین) .

« مەشق و خۆڕاهێنان »

مَشَّاءٍ	تُرَابٍ	أمْشَاجٍ	نُوحٍ	هَمَّازٍ
مُخْلِصٍ	رَاضٍ	حَظٍ	حَيٍّ	قَبَسٍ
عَطْشٍ	قَطْرانٍ	إكْراهٍ	شَكٍّ	مُمَزَقٍ

وانەی دوازدەم

«نوین الضمة»

بەکوردی پێی دەڵێن دوو لەبەر

دەنگی (ون) ی هەیە

اٌ	بٌ	تٌ	ثٌ	جٌ	حٌ	خٌ
دٌ	ذٌ	رٌ	زٌ	سٌ	شٌ	صٌ
ضٌ	طٌ	ظٌ	عٌ	غٌ	فٌ	قٌ
كٌ	لٌ	مٌ	نٌ	هـٌ	وٌ	ىٌ

ا– ئەلف دوو لەبەر (ئون) . ب – بێدوو لەبەر(بون) ت – تێ دوو لەبەر(تون)..

ج– دوولەبەر(جون). ح– حێ دوولەبەر (حون) خ–خێدوو لەبەر(خون)..

شێوازی خوێندن

فَارْسِيٌّ / ئەلف هەیە فەتحە ناخوێنینەوە ، فێئەلف (فا)رێ زەنە(ر) (فار) سین لەژێر سی فارسی یێ دوولەبەر (یون) شەدەهەیە فارسییون .

«مەشق و خۆراهێنان»

مَاءٌ	خُشُبٌ	اسْوِرَةٌ	حَرَجٌ	بَرزَخٌ
كَنْزٌ	فِرَاشٌ	مَرَضٌ	مُحِيطٌ	حَفِيظٌ
صِنْوانٌ	أَوَاهٌ	عَلِيمٌ	وَلِيٌّ	لَيْلٌ

شێوازی خوێندن

سَجَىٰ/ سین لەسەر (سە) ئەلف هەیە فەتحە ناخوێنینەوە،جیم ئەلف (جا) (سەجا) .

﴿ مەشق و خۆراهێنان ﴾

رای	قربی	شتی	انثی	سجی	یوحی	سخی
فتردی	ادنی	بشری	ضیزی	تنسی	تخشی	وصی
لترضی	اعطی	تلظی	مرعی	اطغی	اوفی	اتقی
ابکی	فتدلی	حمی	دنـــی	نهـــی	فتکوی	یحی

لەم هەشت ووشە واو ناخوێنرێتەوە..

الحیوٰة الصلوة الزکوة النجوة

بالغدوة ومنواة الربوا کمشکواة

سەرەتای (٢٩)سورەت بەم ئایەتانەی خوارەوە دەست پێ دەکات کە دەبێت پیتەکانی بەناوی ئەصلی خۆیان بخوێنینەوە وەئەوەی مەدی لەسەرە درێژی کەیەوە ، هەمزەی کۆتایش مەخوێنەوە وەك: یس — یا..سیـــن ، حم —حا .. میـــم .

الم المر طسم کهیعص عسق ق یس

الر المص حم ص طس ن طه

---

(١) ئەلفی مقصورە ئەلفێکی مەدەو فەتحە هەیە لەسەر پیتەکەی پێشی کە بەشێوەیەکی کورت لەزۆر ووشەدا لەنێوان پیتەکان هەروەها (ی،و) یەکی نەخوێنراوە بەدیار دەکەوێت .

ئەلفی مقصورەی سەر (ی) کراوە بەوانەیەکی تایبەتی چونکە لەقورئاندا زۆر دێتە پێش چاومان کە بەم خاڵانەی خوارەوە زیاتر دەناسرێ ١- یائەکە ناخوێنرێتەوە و نوقتە لەژێری نی‌یە ئەلفەکەش دەکەوێتە ناوی (ی) وەکو:موسی - موسا . ٢- کەسرە لەپێش یائەکە نی‌یە .

٣-ئەلفەکە بەدیار ناکەوێت ئەگەر ا- لەگەڵ ووشەکی دوای خۆی وەصل بکرێت (ئەلفی وەصل) بکەوێتە نێوانیان وەك:نهی النفس — عسی‌الله . ب- ئەگەر بکەوێتە کۆتایی ئایەتەکان بەمەرجێك لەدوای ئایەتەکە ئەلفی وەصل هەبێت والسموات العلی (٤) الرحمن.

٤-ئەلفەکە بەدیار دەکەوێت ئەگەر ئەلف ووشەکەی لەگەڵ ووشەکی پێش خۆی وەصل بکرێت وەك : ابناء القری ، فنعم المولی . ب بکەوێتە کۆتایی ئایەت بەمەرجێ لەدوای ئایەتەکە ئەلفی وەصل نەبێت لتشقی (٢) الا . ج-ووشەکەی بەتەنها بێت یان لەگەڵ ووشەیەکی تربێت کە هەمزەی وەصل لەنێوانیان دا نەبێت وەك : متی ، انی شئتم ، وزر اخری .

وانەی چواردەم ءا=آ=أ= ئا ------ئەلف ئەلف (ئا)

هەمزەی فەتحە لەسەرو ئەلف بەم شێوە (ءَا) کە بە (ئا) دەخوێنرێتەوە زۆر بەزەقی لەقورئانی پیرۆزدا دەبینرێ بۆیە کراوە بەوانەیەکی تایبەتی ، ئەم جۆرە هەمزە ئەگەر لامی لەگەڵ بێت بەوە جودای دەکەینەوە لە (ئە – ا) کە زۆر بەتەواوی ناکەوێتە سەر ئەلفەکە بەڵکو دەکەوێتە نێوان لام ئەلفەکە بۆنمونە : (لأیَ) – لێرەدا بە (ئە) دەخوێنرێتەوە چونکە لەسەر ئەلفەکەیە ، بەڵام لەم ووشەدا (لادم) بە (ئا) دەخوێنرێتەوە چونکە هەمزەکە لەنێوان لام ئەلفەکەیە .

شێوازی خوێندن

ءَامـن / ئـەلف هەیـە فەتحـە ناخوێنینـەوە ، ئـەلف ئـەلف (ئـا) میـم لەسەر (مە) (ئامە) نون لەسەر (نە) ئامەنە ..

﴿ مەشق و خۆراهێنان ﴾

ءَادَمُ ءَانتُم وَءَاثَرَ ءَانَآءَ

فُؤَادَكَ فَرَءَاهُ قُرۡءَانَهُۥ بُرَءَٰٓؤُاْ

فَـَٔاوَىٰ مَـَٔابِ ٱلۡـَٔـٰنَ خَطِيٓـَٔـٰتِهِمۡ

لَأَتَيۡنَا لَأَتَوۡهَا ٱلۡأٓزِفَةِ ٱلۡأٓيَةَ

آثَرَ آخَرَ امَنوا اتنَا

وانەی پازدەم

أٓ   اَلْـ   اَلّْ

﴿ ئەلفی وەصل و لامی شەمسی و لامی قەمەری ﴾

ئەلف شێوە صادێکی بچکۆڵەی لەسەربێت پێی دەڵێن ئەلفی وەصل یان هەمزەی وەصل ،ئەگەر بکەوێتە نێوانی دوو وشە یان نێوان پیتێك و وشەکی یان بەپیتێکەوە نووسابێ کە لەداوی وشەك هەبێت پەیوەندی هەبێت لەنێوانیان ئەوا ناخوێنرێتەوە دەبێت پیتەکەی پێش خۆی و یان وشەکە بەدوای خۆی وەصل بکرێت واتە بگەیەنرێت و بەیەکەوە بیان خوێنینەوە بۆ نموونە :

فارجع ، کالفراش ، واتلُ ، رّاٰءاهُ استغنی ، خیرالبریة ، ربكَ الرجعی .

بۆکاتی فێرکردن بڵێ (هەمزەی وەصل لەناوەندێ ناخوێنرێتەوە) بەڵام ئەگەر ئەلفی وەصل بکەوێتە پێشەوەی رستە لە وشە ئەوا لەگەڵ نیشانەکەی هەیەتی دەخوێنرێتەوە بەم شێوەیەی خوارەوە:

اَ- ئەلف لەسەر(ئە) . اِ- ئەلف لەژێر (ئی) اُ – ئەلف لەبەر (ئو).

وەك: القارعة ، اقرا ، ادْعُ .

﴿ لامی شەمسی ﴾

لامی شەمسی ئەو لامەیە کە دەنوسرێ بەڵام ناخوێنرێتەوە بەوە دەناسرێتەوە کە شەددە لەسەر پیتەکەی دوای دادەنرێ یان پیتە شەمسیەکان بناسی ، وەلامەکە سکونی لەسەر نیە ، بۆیە پێی دەڵێن لامی شەمسی چونکە لەپیتی لامی وشەی (الشّمس) وەرگیراوە کەناخوێنرێتەوەو بەپیتەکەی دوای دەڵێن پیتی شەمسی چونکە لەپیتی (ش)ی وشەی (الشّمس) وەرگیراوە کە شەدەی لەسەرە .

بۆکاتی فێرکردن بڵێ (لام شەددەی لەدوایە ناخوێنرێتەوە) .

﴿ لامی قەمەری ﴾

ئەو لامەیە کەدەنوسرێ و دەخوێنرێتەوە بەوە دەناسرێتەوە کە لامەکە سکونی بۆدیاری کراوە واتە لەسەریەتی یاْ ناسینی پیتە قەمەریەکان یان بەوەکە شەددە لەدوای لامەکە نیە ، بۆیە پێی دەڵێن لامی قەمەری چونکە لەپیتی (لامی) وشەی (القمر) وەرگیراوە کە سکونی لەسەرەو دەخوێنرێتەوە ، وەبەپیتەکەی دوای دەڵێن پیتی قەمەری کەلەپیتی قافی هەمان وشە وەرگیراوە .

بۆکاتی فێرکردن بڵێ (لام زەنە - لْ) .

وانەی حەڤدەم ﴿ پیتەکانی شەمسی لەگەڵ الـ ﴾

التّواب	الرّحمن	السّلام	السّميع	الشّهيد
الصّبور	الضّار	الظاهر	اللّطيف	النّافع

طبْ ثُمَّ صِلْ رَحِما ضِفْ ذا نِعَم   دَع سُوءَ ظَنٍ زُر شَرِيفاً للكرمِ

ط ث ص ر ض ذ ن د س ظ ز ش ل

شێواز

بِسْمِ اللَّه / بێ لەژێر (بی) سین زەنە (س) (بیس) میم لەژێر (می) (بیسمی)

ئەلفی وەصل لەناوەند ناخوێنرێتەوە ، لام شەددەی لەدوا بێت ناخوێنرێتەوە ، لام ئەلف (لا) (بسم الله) هێ لەژێر هی (بیسمی لاهی) .

﴿ مەشق و خۆڕاهێنان ﴾

يَكْفُرْ بِالطَّـٰغُوتِ   ٱلنَّجْمُ ٱلثَّاقِبُ   يُوَفَّى ٱلصَّـٰبِرُونَ

غُلِبَتِ ٱلرُّومُ   وَٱلضُّحَىٰ   وَٱلذَّٰرِيَـٰتِ

وَٱلْعَافِينَ عَنِ ٱلنَّاسِ   وَلَا تَقْرَبُوا۟ ٱلزِّنَىٰٓ   ٱلسَّرَّآءِ

وانەی هەژدەم

﴿ پیتەكانی قمەری لەگەڵ الـ ﴾

الأوَلُ	الْجامعُ	الْباعِثُ	الآخِرُ	الْحَكَمُ	الْخالِقُ	الْعَفُوّ
الْغَنيُّ	الْفَتاحُ	الْقُدوسُ	الْكَبيرُ	الْمميتُ	الْهادي	الْوكيلُ

پیتەكانی قەمەری(١٥) پیتن كەلەم رستەدا كۆدەبنەوە (ابغِ حَجَكَ وخِف عَقيمة)

﴿ ء أ ب ج ح خ ع غ ت ق ك م ه و ي

شێواز

الْيَـومُ / ئـەلف لەسـەر (ئـە) لام زەنـە (ل) (ال) یـێ لەسـەر (یە)(ئەلیە) واو زەنە (و)(ئەلیەو) میم لەبەر(ئەلیەومو).

﴿ مەشق و خۆ ڕاهێنان ﴾

أَصۡحَـٰبَ ٱلۡكَهۡفِ تَطۡمَئِنُّ ٱلۡقُلُوبُ وَٱلۡكَـٰظِمِينَ ٱلۡغَيۡظَ

وَأَنزَلۡنَا ٱلۡحَدِيدَ مَرَجَ ٱلۡبَحۡرَيۡنِ أَنكَرَ ٱلۡأَصۡوَٰتِ

يَخَافُونَ ٱلۡعَذَابَ وَبِٱلۡوَٰلِدَيۡنِ إِحۡسَانًا مَالَ ٱلۡيَتِيمِ

﴿ لام لەناوی (الله) دا ﴾

پێشەکی ئەم ناوە (الله) لەزمانی عەرەبی هاوناو هاوتای نییە و نەبووە بەرەگ (مصدر) و شتی تری لێ وەرناگیرێ ئەگەر ئەلفەکەی لاببەی (لله) دەمێنێتەوە کە ناوەکە تێك ناچێت (وجعلوا لله انداداً ليضل عن سبيله) وەئەگەر لامی یەکەمی لاببەی (له) دەمێنێتەوە کە هەر بۆ خودا دەگەرێتەوە (له الحمد في الاولى والاخرة وله الحكم) وەئەگەر لامی دووەمیش لابەری (ه) دەمێنێتەوە کە لەقورئان دا بۆ ناوی خوا دەگەرێتەوە کە (هو) ئەگەیەنێ هەروەك ئەم ئایەتە (لاتدركه الابصار وهو يدرك الابصار) جا ئەم ناوە پیرۆزە (٥٩٢) جار لەحالەتی رەفع و (٩٨٠) جار لەحالەتی نصب و (١١٢٥) لەحالەتی جر دا هاتووە کە دەکاتە (٢٦٩٧) پێنج جاریش بەضمیری (هم) بەستراوە کە کۆی گشتی دەکاتە (٢٧٠٢) کە پێویستە بەو دوو شێوەی خوارەوە بخوێنرێتەوە :

١-قەڵەو کردنی لامەکە (گەورە کردن - تفخيم) ئەگەر :

أ. فەتحەی لەپێش بوو وەك : (قالَ اللهُ ، يدعونَ الله ، ناقة الله) .

ب. ضمەی لەپێش بێت (لعَنَهُمُ اللهُ ، رسُولُ الله).

ج. ساکن بکەوێتە دوای ضمە (قالوُا اللهم ، اتقُوا اللهَ).

د. ساکِن بکەوێتە دوای فتحە (الى الله - ئيلَلْ لاْهی - عفا الله - عفَلْ لاْهو).

٢-باريك كردنى لامەكە (ناسكى - ترقيق) ئەگەر :

ا-کەسرەی لەپێش بێت (بِسمِ اللهِ - إتقِ اللهَ - يَعِزِ اللهُ) .

ب- ساكين بكەوێتە دوای کەسرە (ينجى اللهُ - يُنَجِلْلاهو- يحى اللهُ).

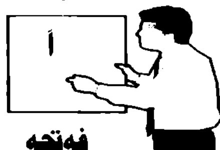
ج- ساكين بكەوێتە دوای تەنوین وەك (قوماً اللهُ - قَومَنِلْلاهو).

کەلەپێشەوە باسمان کرد ئەگەر تەنوین بکەوێتە پێش ئەلفیوەصل ئەوا دەبێتە نونێکی مەکسور .

روون کردنەوە بەوێنە (١)

ئەلف

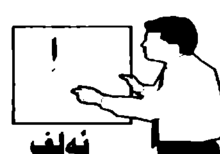

فەتحە

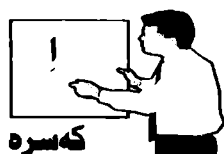

ئەلف فەتحە

ئە

ئەلف

کەسرە

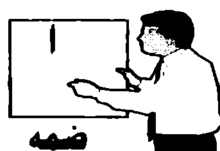

ئەلف کەسرە

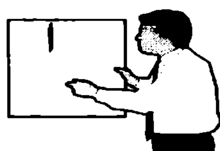
(ئی)

ئەلف

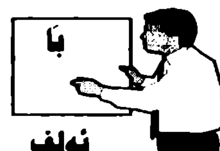
ضمە

ئەلف هەیە فەتحە

ناخوێنینەوە باء

ئەلف

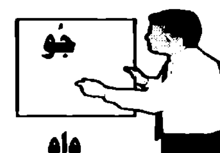

باء ئەلف (با)

واو هەیە ضمە

ناخوێنینەوە(جیم)

واو

جیم واو جو

یاء هەیە کەسرە

ناخوێنینوە(ئەلف)

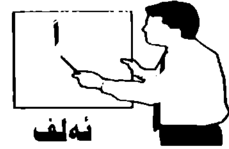

یاء

ئەلف یاء ئی

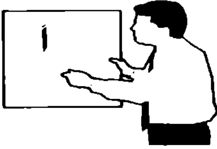
روون کردنەوە بەوێنە (٢)

ئەلف

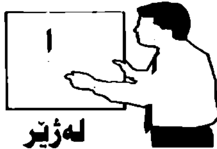

لەسەر

ئەلف

لەژێر

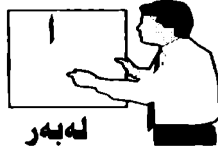

ئەلف لەژێر

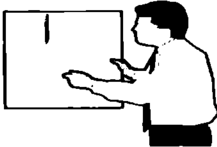
(ئی)

ئەلف

لەبەر

ئەلف هەیە فەتحە

ناخوێنینەوە(بێ)

ئەلف

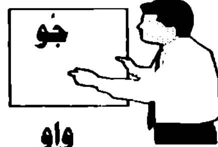

بێ ئەلف (با)

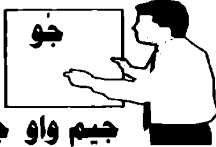

واو هەیە ضمة

ناخوێنینەوە(جیم)

واو

جیم واو جو

یاء هەیە کەسرە

ناخوێنینوە(ئەلف)

یێ

ئەلف یێ ئی

بنچینەکانی ئیمان و ئیسلام

اشهد أن لا الــه الا الله
واشهد أن محمداً رسول الله

خوا

باوەر

قەزاو
قەدەر

فریشتەکان

ڕۆژی دوایی

پێغەمبەران

پەرتوکەکان

ع

شایەتمان

نوێژ

زەکات

ڕۆژو

حەج

أَبْجَدْ

هَوَّزْ

حُطِّي

كَلَمُنْ

سَعْفَص

قَرَشَت

ثَخَذ

ضَظَغ

الحروف الهجائية

٢٩ حرف

رسم الحرف	اسم الحرف	رسم الحرف	اسم الحرف
ء	همزة	ض	ضادْ
ا	الفْ	ط	طاءْ
ب	باءْ	ظ	ظاءْ
ت	تاءْ	ع	عينْ
ث	ثاءْ	غ	غينْ
ج	جيمْ	ف	فاءْ
ح	حاءْ	ق	قافْ
خ	خاءْ	ك	كافْ
د	دالْ	ل	لامْ
ذ	ذالْ	م	ميمْ
ر	راءْ	ن	نونْ
ز	زایْ	ه	هاءْ
س، ش	سينْ،شينْ	و	واوْ
ص	صادْ	ي	ياءْ

١—الابجدية / ناوی یەكەم ووشەیە لەو(بەشێوە رستەیەی) كە هەموو پیتەكانی هیجائی عەرەبی تێدا كۆبۆتەوە .

٢—هیجاء / لەزمانی عەرەبی دا بەزۆر مانا هاتووە ، یەكێك لەوانە هەروەك عەرەب دەڵێن : (ئەوە لەسەر هیجائی ئەوەیە) واتە : لەسەر شێوەیەتی یان دەڵێن (ئەوە لەسەر هیجائی فلانە) واتە : بەئەندازیەتی لەدرێژی و شێوەدا ، بۆیە دەبینین ریز بوون و ژماردنی پیتەكان بەم چەشنە بەگوێرەی‌نزیكی لێك چوونیانە لەدرێژی و شێوەو دەربرینیان .